

kais papuoštoje salėje suvaidinta dviejų dalių patriotinė Barstyčių pavasarininko V. Mockevičiaus parašyta drama „Aušta rytas“ ir komedija „Barzdaskutys“. Paskelbtos informacijos ir iš Kražių (Šiaulių apskr.), Žemalės (Mažeikių apskr.). Pranešama ir apie Žemaitijoje stipriai užpustytus kelius, apsunkinusį susisiekimą transporto priemonėmis, Mažeikiuose sausio 2 d. įvykusį rajono kuopų vyrų atstovų suvažiavimą. Yra ir kriminalinių pranešimų: rašoma apie nelaimę Baltiškės kaime (Batakių vlsč.), kur rasta nužudyta to kaimo gyventoja, vaikžudę jauną merginą Stirbaičių kaime (Gaurės vlsč.), vagis Dirvoniškyje (Papilio vlsč.). Gali juoktis ir verkti skaitydamas žinutę iš Spurgonių kaimo (Tirkšlių vlsč.): „*Vienas ūkininkas pardavė keturis bekonus. Iš džiaugsmo nuėjo karčiamon. Jam begeriant atsirado draugų, pažįstamų ir moterų. Triukšmingai praleido naktį begerdamas su visa kompanija. Išaušus apmokėjo už viską ir išvažiavo namo. Namu parvažiavęs rado kišenėje 50 centų.* [...]“. Na, ir, žinoma, pabaigoje – moralas. Skyriuje „Žemaičių prieteliaus“ radio“ spausdinamos žinios ir iš Žaiginio (Raseinių apskr.), kuriame labai gražiai šv. Kalėdų proga buvo papuošta dar nespėta įrengti bažnytelė. Pranešama ir apie Plungėje vykusį Alsėdžių dekanato kunigų konferenciją, kurioje nutarta, kad nuo šiol kiekvienas šio dekanato kunigas kasdien turės skirti po 50 centų Kaune planuojamam įsteigti katalikų universitetui. Su pinigais susijusi ir žinutė iš Kuršų kaimo (Janapolio parapija). Čia rašoma, „*kad šį rudenį berniukas su plūgu ardamas užkabino dirvos ežę ir užkliudė cininį indelį, iš kurio pasipylė pinigai. Pinigai sidabriniai 1510–1570 metų su aiškiais parašais. Jų vienoje pusėje vytiš, o antroje lenkų erelis.* [...] „*Suuodę apie tai kaimynai subėgo visi kas vieną, kas kelis pinigėlius sau išviliojo. Berniukas, radėjas, savo dalį pinigų nunešęs į Varnius, auksakaliui pardavė svarą už 15 litų.* [...] *Kita dalis tų pinigų tebėra saugioje vietoje, kol gal pateks į kokį Lietuvos ar žemaičių muziejų.*“

Na o iš Gaurės atkeliavusioje informacijoje pranešama, kad paskutinįją 1931-ųjų metų dieną Gaurės parapijos katalikai pasiuntė „*ponui Respublikos Prezidentui prašymą, po kuriuo pasirašė 863 suaugę raštingi parapijiečiai.* [...]“. Na o tame prašyme nurodyta, kad „*šiuo tat mes žemiau pasirašiusieji Gaurės parapijos katalikai prašome Jo Ekselenciją poną Prezidentą neleisti įvesti taip žalingos visais žvilgsniais „civilinės metrikacijos“.* Skaitai ir galvoji: ne taip toli per tuos 70 metų mes ir nužygiavome, nes panašūs prašymai, kuriais siekiama sustabdyti tą judėjimą į priekį, tapti Pasaulio žmonėmis, ir šiais laikais pasiekia Prezidentūrą.

Sakoma, kad per šv. Kalėdas vyksta stebuklai. Tokių, kaip rašoma žinutėje iš uostamiesčio, būta ir šį kartą. Skelbiama, kad „*Klaipėdoje Kalėdų pirmosios naktį „buvo užėjusi perkūnija.*“ Dabar tai jau ne stebuklai – perkūnija trunkosi, žaibuoja ir šią 2022-ųjų žiemą...

Devintame laikraščio puslapyje išspausdintas skyrelis „Juokai“. Jame – keletas anekdotų. Viename jų rašoma:

„*Valdininkas pasiskundė savo viršininkui, kad kitas valdininkas jį asilu pavadino.*

– *Apsiųsk jį, tamsta, – atsakė viršininkas, – už tarnybinės paslapties išdavimą.*“

Laikraštyje rasta vietos ir raginimui prenumeruoti bei skaityti „Žemaičių prietelių“. Yra ir kitokio turinio pranešimų, kelios žinutės iš kitų Lietuvos regionų. Spausdinama nemažai įvairių skelbimų. Dešimtas puslapis skirtas Philips ir „Lorenz“ firmos radijo imtuvų reklamai.

Tai gi, tikras žinių iš Žemaitijos, visos Lietuvos ir pasaulio popuri.

Na o pačioje dešimtojo puslapio pabaigoje smulkiomis raidėmis parašyta: „Karo cenzūros spausdinti leista“.

JURGIS DAGILIS

DANGUOLĖ ŽELVYTĖ

Jurgis Dagilis (1903–1941) – lietuvių katalikų veikėjas, teisininkas, leidėjas, spaudos bendradarbis. Jis gimė 1903 m. vasario 2 d. Marijampolės apskrities S. Kalvarijos valsčiaus Pasūduonio kaime. Mirė 1941 m. Sibiro lageryje. Iš pradžių J. Dagilis mokėsi Marijampolėje, vėliau – Telšiuose. Baigęs vidurinę mokyklą įstojo į Lietuvos universitetą (nuo 1930 m. – Vytauto Didžiojo universitetas). Čia jis mokėsi 1925–1932 metais. Iš pradžių studijavo mediciną, vėliau mokėsi Teisių fakultete. Po studijų du metus dirbo teisme, užsiėmė advokato praktika, o 1934 m. tapo Kauno miesto savivaldybės Socialinės apsaugos skyriaus vedėju.

Tai buvo išskirtinio verslumo, daug talentų turėjęs, komunikabilus, plačių interesų ir rizikuoti nebijantis žmogus. Būdamas vos 20 metų amžiaus jis kartu su tarpukario metais Lietuvoje plačiai žinomu redaktoriumi, spaudos darbuotoju Simu Radišausku Telšiuose pradėjo leisti Lietuvos šaulių sąjungos III skyriaus (Žemaitijos) savaitraštį „Telšių žinios“. Laikraštis ėjo 1923 m. gegužės 7–1924 m. lapkričio 28 d., turėjo humoristinį priedą „Telšių pliumpis“. Šis leidinys spausdintas Telšiuose veikusioje Lietuvos šaulių sąjungos spaustuviėje. Išėjo 30 jo numerių. Laikraštyje buvo skelbiamos pagrindinės Lietuvos naujienos, rašoma aktualiais ekonomikos ir politikos klausimais, plačiai nušviečiama Šaulių sąjungos veika ir kt. Tuo laikotarpiu šiuo leidiniu kaip savo idėjų rupuoro naudojosi ir tokie iškilūs ano meto veikėjai kaip pedagogas Karolis Dineika, kalbininkas Jonas Martynas Laurinaitis, telšiškis Juozas Gedminas ir kt.

Dar po dviejų metų J. Dagilis Telšiuose įsteigė kitą laikraštį – 1925–1940 m. Telšių vyskupijos ir Telšių katalikų veikimo skyriaus valdybos leistą katalikišką savaitraštį „Žemaičių prietelius“ ir tapo jo pirmuoju redaktoriumi (šias pareigas ėjo 1925 m.).

Studijų laikotarpiu J. Dagilis aktyviai dalyvavo Šaulių sąjungos, Šv. Vincento Pauliečio draugijos Popiežiaus Leono XIII fondo veikloje. 1926–1928 m. jis buvo Lietuvos universiteto studentų Šaulių sąjungos būrio vadas, 1928 m. – Šv. Vincento Pauliečio draugijos reikalų vedėjas, 1929 m. – sekretorius, 1929–1931 m. ėjo Popiežiaus Leono XIII fondo reikalų vedėjo pareigas. 1930 m. J. Dagilis tapo vienu iš katalikų spaudos akcinės bendrovės „Žaibas“ steigėjų, o 1934 m. kartu keliais bičiuliais įsteigė saldinių fabriką „Birutė“. J. Dagilis buvo aktyvus ir spaudos bendradarbis. Savo straipsnius jis dažniausiai skelbdavo dienraštyje „Rytas“, keliuose kituose katalikiškuose leidiniuose.

1941 m. sovietų valdžia J. Dagilį suėmė ir ištrėmė į Sibirą. Tais pačiais metais jis ten ir mirė.

NAUDOTA LITERATŪRA:

1. Domas Šniukas, „Jurgis Dagilis“, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*: <https://www.vle.lt/straipsnis/jurgis-dagilis/> (žr. 2022-01-06).
2. „Jurgis Dagilis“, *Lietuvių enciklopedija*, t. 4, Bostonas, 1954, p. 224.
3. „Jurgis Dagilis“, *Žurnalistikos enciklopedija*, Vilnius, 1997.
4. „Žemaičių prietelius“, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*: <https://www.vle.lt/straipsnis/zemaiciu-prietelius/> (žr. 2022-01-06).